

Document	Archeologisch Advies
Plangebied	Herenweg 28a, Hoogwoud, gemeente Opmeer
Adviesnummer	17183
Opsteller(s)	A. de Gast (archeoloog), J. van Leeuwen (archeoloog) & C.M. Soonius (regio-archeoloog)
Datum	02-10-2017

Vervolgtraject	- Opnemen archeologisch beleidsadvies in ontwerpbestemmingsplan Eventueel: - Archeologische quickscan zodra bouwplannen bekend zijn
-----------------------	---

Archeologisch Advies

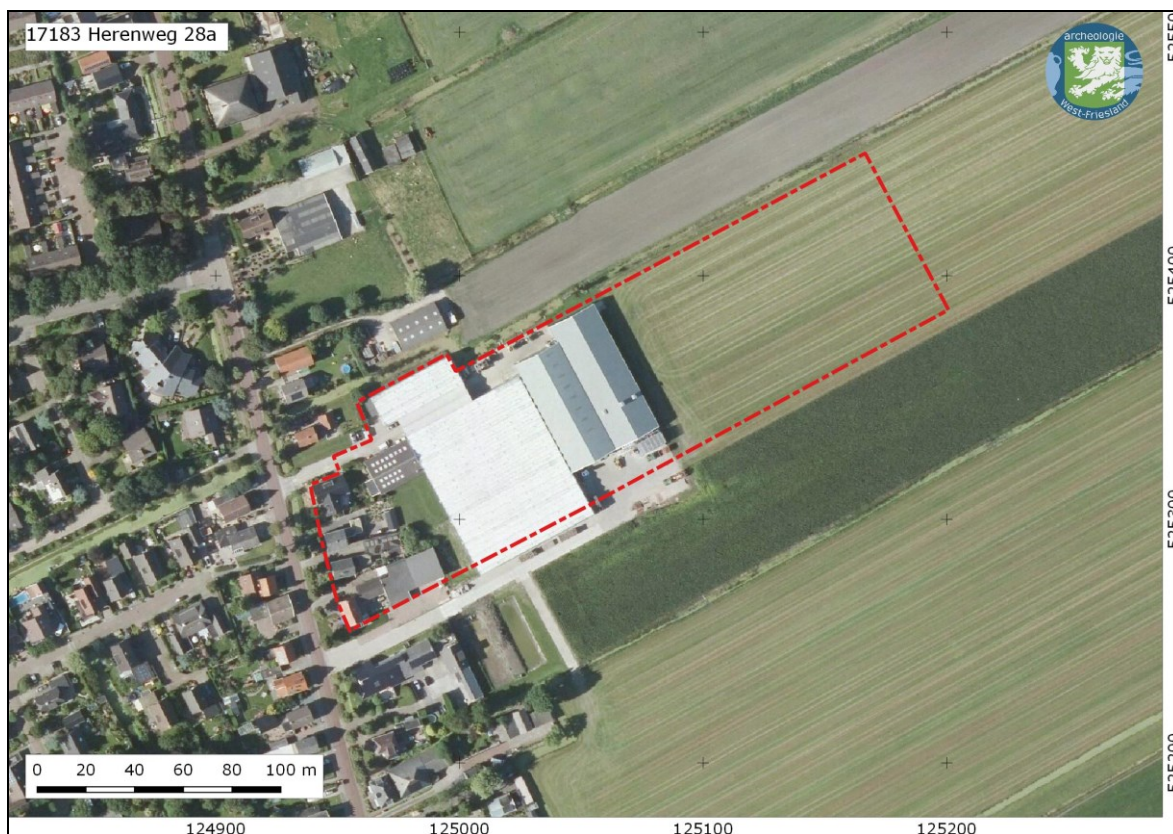
1. Inleiding

Op verzoek van Douw Terpstra is in opdracht van de gemeente Opmeer (contactpersoon dhr. M. Burger) gekeken naar het aspect archeologie en cultuurhistorie ten behoeve van het ontwerpbestemmingsplan Herenweg 28a in Hoogwoud, gemeente Opmeer.

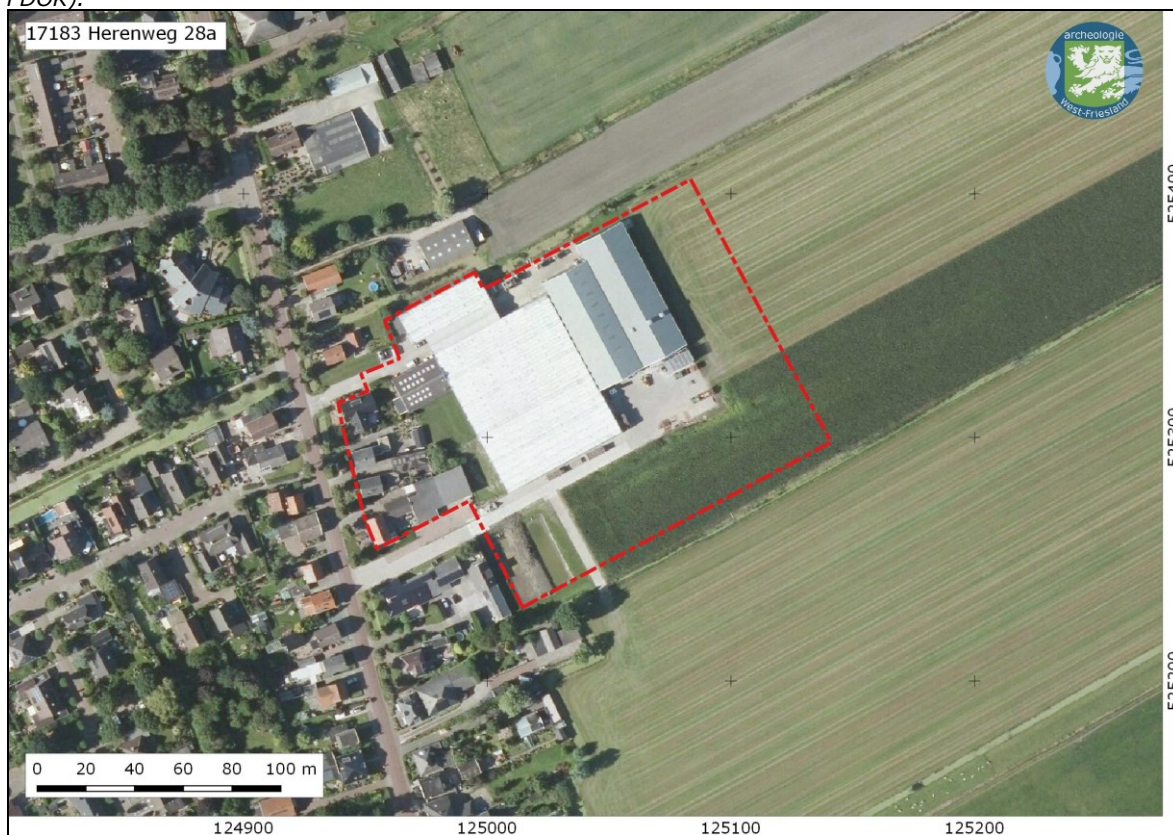
Het ligt in de planning om het bouwvlak van dit perceel te vergroten in het bestemmingsplan. Er is een advies aangevraagd voor twee verschillende opties die beide een omvang van ca. 2 hectare hebben (afb. 1 en 2). Een groot deel van het plangebied is reeds bebouwd.

In onderstaande tekst staan allereerst stukken die kunnen worden ingepast in het hoofdstuk Beleidskader. Daarna wordt kort ingegaan op het aspect cultuurhistorie en archeologie. Aangezien er nog geen concrete plannen zijn aangegeven is nog geen archeologische Quikscan vervaardigd.

Aan het einde van dit document staan de regels Waarde-Archeologie en Waarde-Cultuurhistorie verwoord.

Afbeelding 1. De locatie van het plangebied Herenweg 28a, optie 1 (rode stippellijn) op een luchtfoto (bron: PDOK).

Afbeelding 2. De locatie van het plangebied Herenweg 28a, optie 2 (rode stippellijn) op een luchtfoto (bron: PDOK).

2. Tekst voor beleidskader

Rijksbeleid archeologie en cultuurhistorie

De Monumentenwet 1988 is op 1 juli 2016 overgegaan in de Erfgoedwet. De Erfgoedwet vormt samen met de Omgevingswet het wettelijke fundament voor de cultuurhistorie in Nederland. In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. De Erfgoedwet bundelt bestaande wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland. Bovendien zijn aan de Erfgoedwet een aantal nieuwe bepalingen toegevoegd. Het beschermingsniveau zoals die in de oude wetten en regelingen golden blijven gehandhaafd. Onderdelen van de Monumentenwet die de fysieke leefomgeving betreffen, worden overgeheveld naar de Omgevingswet die in 2020 van kracht wordt. Voor deze onderdelen is een overgangsregeling in de Erfgoedwet opgenomen voor de periode 2016-2019. Het betreft dan:

1. Vergunningen tot wijziging, sloop of verwijdering van rijksmonumenten
2. Verordeningen, bestemmingsplannen, vergunningen en ontheffingen op het gebied van archeologie
3. Bescherming van stads- en dorpsgezichten

Zaken zoals het certificeringsstelsel en de aanwijzing van archeologische rijksmonumenten blijven in de Erfgoedwet.

Per 1 januari 2012 is de Modernisering Monumentenwet doorgevoerd via een wijziging van artikel 3.6. lid 2 van *Besluit ruimtelijke ordening*. In de toelichting van een bestemmingsplan moet voortaan het volgende worden opgenomen: Een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden. Hierdoor dienen cultuurhistorische waarden dus uitdrukkelijk te worden meegewogen bij het vaststellen van bestemmingsplannen. Gemeenten zullen een inventarisatie moeten (laten) maken van alle cultuurhistorische waarden in een bestemmingsplangebied, dus niet alleen de archeologische waarden. Daarnaast moeten ze aangeven welke conclusies ze daaraan verbinden en op welke wijze ze deze waarden borgen in het bestemmingsplan. Dit is één van de pijlers van de Modernisering Monumentenzorg (MoMo).

De Rijksdienst helpt gemeenten om hieraan te voldoen met de Handreiking erfgoed en ruimte. Hierin staat hoe gemeenten zo'n inventarisatie en analyse kunnen uitvoeren. Ook wordt in deze handreiking aangegeven op welke wijze gemeenten cultuurhistorische waarden kunnen opnemen in een bestemmingsplan, compleet met voorbeeldbepalingen.

Provinciaal beleid archeologie en cultuurhistorie

Structuurvisie 2040

Het ruimtelijk beleid van de provincie Noord-Holland is vastgelegd in de 'Structuurvisie 2040 Noord-Holland 2040 –Kwaliteit door veelzijdigheid'. Archeologie is daarin aangewezen als één van de kernkwaliteiten van het landschap. Daarnaast gaat de provincie Noord-Holland uit van een ontwikkelingsgerichte benadering, omdat ook tegenwoordige ruimtelijke ontwikkelingen het landschap vormen, zodat zorgvuldig wordt omgegaan met de bestaande (historische) kenmerken van het landschap. In de bijbehorende Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie heeft de provincie regels geformuleerd omtrent de inhoud van en de toelichting in bestemmingsplannen als er sprake is van provinciaal belang. In een bestemmingsplan moet bijvoorbeeld duidelijk omschreven worden hoe er omgegaan wordt met de cultuurhistorische objecten (waaronder archeologische waarden).

De provincie speelt een belangrijke rol op het gebied van ruimtelijke ordening. Door haar ruimtelijk beleid bepaalt de provincie in belangrijke mate hoe de ruimte in Noord-Holland wordt ingericht. In het licht van de WRO spitst de provinciale rol vanuit cultuur en cultuurhistorie in de ruimtelijke inrichting zich toe op drie terreinen, daar waar de provincie:

- Haar cultuurhistorische provinciaal belang heeft gedefinieerd in de Structuurvisie;
- Wettelijk bevoegd gezag is bij ingrepen die een relatie hebben met cultuurhistorie, bijvoorbeeld bij ontgrondingen of de aanleg van provinciale wegen;
- Initiatiefnemer is bij projecten van het Rijk een (beschermende) taak hebben verkregen, zoals bij de nationale landschappen en Unesco-gebieden.

Op provinciaal niveau is het beleidskader en de leidraad Landschap en Cultuurhistorie van belang voor onderhavig bestemmingsplangebied.

Beleidskader en Leidraad Landschap en Cultuurhistorie

De visie op de gewenste ruimtelijke kwaliteit is vastgelegd in de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland. Deze vernieuwde leidraad is een uitwerking van het in 2006 vastgestelde Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie, dat werd gebruikt als leidraad voor ruimtelijke plannen als bestemmingsplannen, beeldkwaliteitsplannen en structuurplannen. Daarnaast bood het handreikingen aan gemeenten om landschap en cultuurhistorie als uitgangspunt te gebruiken bij planvorming.

De provincie Noord-Holland heeft 10 archeologische gebieden van provinciaal belang gedefinieerd. Het plangebied ligt in een dergelijk gebied: West-Friesland. Als in gebieden van provinciaal belang het maatschappelijk belang dusdanig groot is dat waardevolle archeologische vindplaatsen aangetast moeten worden, vraagt de provincie aan te geven op welke wijze archeologische waarden door compenserende maatregelen in het plan zijn ondergebracht. Bovendien vraagt de provincie de aanwezige waarden te benutten bij de inrichting van een gebied.

Het archeologiebeleid van de provincie Noord-Holland is primair gericht op het behouden van de archeologische waarden in de bodem. Dit is geheel in de 'geest' van het Verdrag van Malta.

Gemeentelijk archeologiebeleid

In 2010 is door de gemeenteraad van Opmeer de Erfgoedverordening en de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart vastgesteld. Deze archeologische kaart is in 2008 vervaardigd door de Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland.¹ De beleidsadvieskaart is in 2012 op details gewijzigd ten behoeve van het bestemmingsplan Landelijk Gebied.² Dit betrof de begrenzing van Rijks- en Provinciaal Monumenten, en het vrijgeven van reeds opgegraven terreinen. In 2015³ en 2017⁴ is ten behoeve van het ontwerpbestemmingsplan Hoogwoud – Opmeer – Spanbroek de beleidskaart binnen dit gebied op details aangepast.

De herziene Monumentenwet verplicht gemeenten om 'rekening te houden met aanwezige of te verwachten archeologische waarden'. Het bestemmingsplan staat hierbij centraal. Hierin worden bouw- en aanlegvoorschriften opgenomen. Indien belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dient de informatie te worden veiliggesteld d.m.v. een opgraving. De Monumentenwet gaat hierbij uit van een algemene vrijstelling voor ingrepen tot 100 m², maar biedt de gemeente ook de nodige beleidsruimte om haar eigen afweging te maken. De gemeente Opmeer wil van deze mogelijkheid gebruik maken.

Ter bescherming van de archeologische waarden kunnen burgemeester en wethouders, als daar op basis van een archeologisch onderzoek aanleiding toe bestaat, voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen. Daarnaast is een omgevingsvergunning vereist voor werkzaamheden waarbij de grond wordt geroerd. De bescherming van archeologische waarden wordt geregeld via een dubbelbestemming.

¹ Klooster, van Zijverden & Visser-Poldervaart 2008.

² Soonius 2012.

³ Soonius 2015.

⁴ Soonius 2017.

Deze dubbelbestemming geldt voor die locaties die op basis van de Beleidskaart Archeologie een hoge archeologische waarde of een hoge archeologische verwachting hebben.

Beide plangrenzen van bestemmingsplangebied Herenweg 28a kent op de Beleidskaart Archeologie de volgende dubbelbestemmingen:

- Waarde-Archeologie 2: archeologisch belang betrekken bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 40 cm –Mv.
- Waarde-Archeologie 4: archeologisch belang betrekken bij bodemingrepen groter dan 2.500 m² en dieper dan 40 cm –Mv.

In 2015 is een deel van het plangebied waar nieuwbouw zou plaatsvinden vrijgegeven, omdat dit al grotendeels was verstoord (grijs op de beleidskaart, AWF-adviesnummer 15048).⁵

3. Cultuurhistorie

Het plangebied Herenweg 28a ligt aan een binnenwaterkerende dijk met een hoge cultuurhistorische waarde (WFR181G). Door de hogere ligging werden dergelijke dijken veelal als weg gebruikt en fungeerden ze als ontginnings- en bewoningsas. Aan deze binnenwaterkerende dijk ontstaat in de Middeleeuwen een lineaire nederzetting met een zeer hoge cultuurhistorische waarde (WFR399G). Daarnaast ligt het plangebied in een gebied dat zich kenmerkt door zijn regelmatige strokenverkaveling en daardoor ook een zeer hoge cultuurhistorische waarde toegekend heeft gekregen (WFR 323G). Strokenverkavelingen met een regelmaat als deze zijn zeer kenmerkend voor delen van West-Friesland. De samenhang met de bewonings- en ontginningsas, en afwateringskanalen en de dijken is waardevol. Ook zijn nog een aantal binnendijken en achterkaden herkenbaar, waardoor de verschillende oorspronkelijke ontginningsblokken nog herkenbaar zijn. Dergelijke grote oppervlakten van opstreckende ontginningen komen in Noord-Holland niet veel voor.

Aangezien het plangebied in een zone ligt met een zeer hoge cultuurhistorische waarde heeft het de voorkeur om de huidige verkavelingsstructuur binnen toekomstige ontwikkelingsprojecten te respecteren. Sinds 2012 dienen cultuurhistorische waarden te worden opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan.

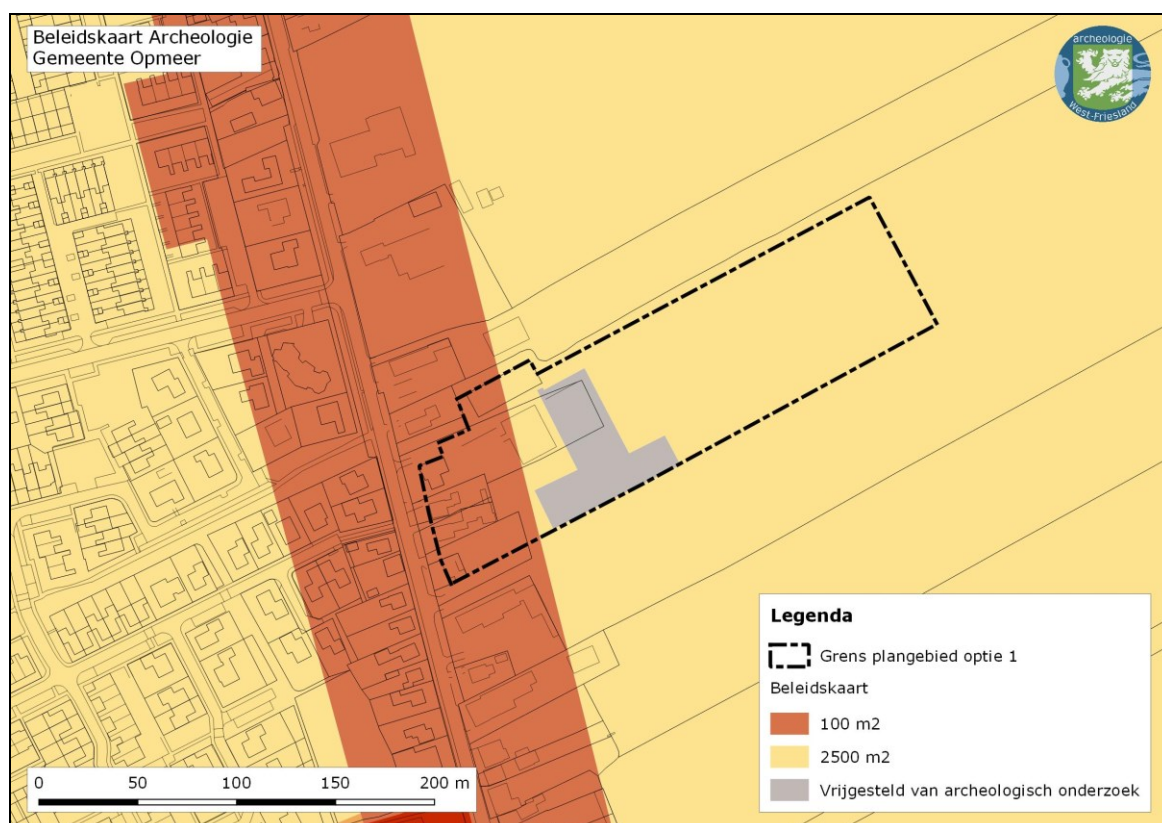
4. Conclusie en advies

Op de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Opmeer valt het plangebied (zowel optie 1 als optie 2) binnen een zone met een hoge archeologische waarde, waar het aspect archeologie dient te worden meegewogen bij plannen groter dan 100 m² en 2500 m². Indien bij toekomstige (bouw)projecten de bodemroering een omvang groter dan de vrijstellingsgrens behaald, dan is archeologisch onderzoek vereist. Doordat een deel van het bodemarchief in het plangebied al grotendeels verstoord is, is dit in 2015 al vrijgegeven (grijze kleur op de beleidskaart).

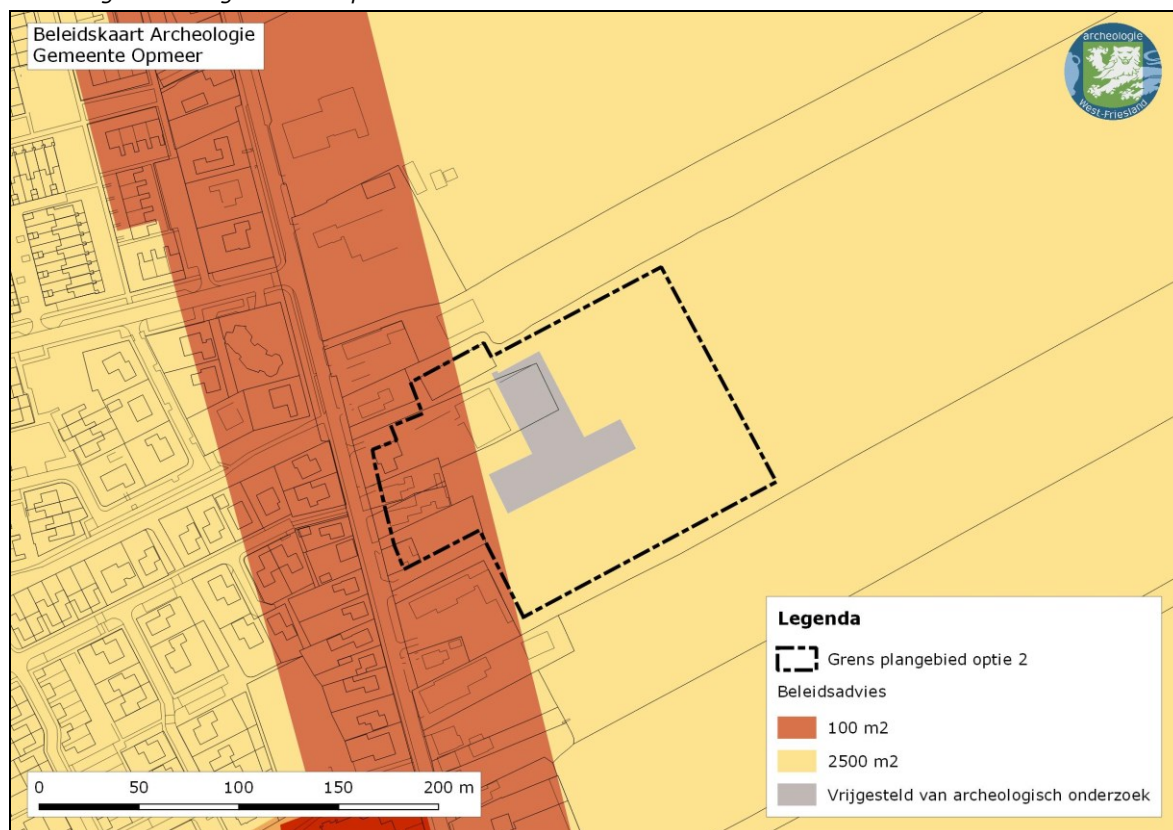
Zodra concrete (bouw)plannen bekend zijn, dient een archeologische quickscan te worden opgesteld. Hierin kunnen de beoogde bodemingrepen benodigd voor de (bouw)plannen worden afgezet tegen de waarde/verwachting binnen het plangebied. Op basis van de bevindingen in de quickscan wordt al dan niet vervolgonderzoek geadviseerd.

Ten aanzien van de zeer hoge cultuurhistorische waarde van dient te worden aangegeven hoe deze zeer hoge waarde wordt meegewogen in de ruimtelijke onderbouwing.

⁵ Van Leeuwen & Bartels 2015.

Afbeelding 3. De locatie van het plangebied Herenweg 28a, optie 1 (zwarte stippellijn) op de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Opmeer.

Afbeelding 4. De locatie van het plangebied Herenweg 28a, optie 2 (zwarte stippellijn) op de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Opmeer.

5. Bronnen

Archis 3.0

Gemeente Opmeer, 2012. Beleidskaart Archeologie (vastgesteld door de gemeenteraad in 2012).

Klooster, B., W. van Zijverden & M. Visser-Poldervaart, 2008. Beleidsnota Archeologie gemeente Opmeer. SCENH-rapport 141. Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland, Haarlem.

Leeuwen, J. van & M.H. Bartels, 2015. Herenweg 28a, Hoogwoud, gemeente Opmeer. Archeologisch Advies. Adviesnummer 15048. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Leeuwen, J. van & C.M. Soonius, 2017. Ontwerpbestemmingsplan Hoogwoud-Opmeer-Spanbroek (HOS), gemeente Opmeer. Archeologisch advies (eerste versie). Adviesnummer 17164. Archeologie West-Friesland, Hoorn

Soonius, C.M., 2012. Bestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer. Aanleveren beleidskaart archeologie en leveren teksten. Adviesnummer 12152. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Soonius, C.M., 2015. Bestemmingsplan Hoogwoud-Opmeer-Spanbroek (HOS), gemeente Opmeer. Archeologisch advies (eerste versie). Adviesnummer 15097. Archeologie West-Friesland, Hoorn

6. Regels Waarde –Archeologie

Artikel ** Waarde - Archeologie 2

****.1 Bestemmingsomschrijving**

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor:

het behoud van de aldaar in of op de grond aanwezige archeologische waarden.

****.2 Bouwregels**

****.2.1 Omgevingsvergunning voor het bouwen**

Voor bouwwerken waarbij grondroerende werkzaamheden over een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 0,40 m onder het maaiveld plaatsvinden moet alvorens een omgevingsvergunning voor het bouwen wordt verleend, zijn aangetoond dat:

geen archeologische waarden aanwezig zijn; dan wel
de archeologische waarden door de bouwactiviteiten niet onevenredig worden geschaad;
dan wel
de archeologische waarden door bouwactiviteiten niet kunnen worden verstoord.

****.2.2 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen**

Indien blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning voor het bouwen kunnen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen:

de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
de verplichting tot het doen van opgravingen;
de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg.

****3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden**

****3.1 Vergunningplichtige werken en werkzaamheden**

Voor de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op de gronden van toepassing zijnde bestemmingen een omgevingsvergunning vereist:

het aanbrengen van diepwortelende beplanting of bomen over een groter oppervlak dan 100 m²;
het rooien of vellen van houtopstanden over een groter oppervlak dan 100 m²;
de aanleg van verhardingen met een groter oppervlak dan 100 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m;
het afgraven, ophogen of egaliseren van gronden met een groter oppervlak dan 100 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m ;
het graven, verbreden of dempen van sloten alsmede het aanleggen en intensiveren van drainage over of met een groter oppervlak dan 100 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m;
het in de grond brengen van voorwerpen over een groter oppervlak dan 100 m² op een grotere diepte dan 0,40 m ;
het verrichten van graafwerkzaamheden over een groter oppervlak dan 100 m² en dieper dan 0,40 m ;
het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en de daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur over een groter oppervlak dan 100 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m.

****3.2 Uitzondering**

Het bepaalde in **3.1 is niet van toepassing op werken en werkzaamheden die:

het normale onderhoud, gebruik en beheer betreffen, waaronder begrepen het vervangen van drainagewerken en het sleufloos draineren;
reeds in uitvoering zijn ten tijde van het van kracht worden van het plan;
in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen worden uitgevoerd, mits verricht door een daartoe bevoegde instantie.

****3.3 Toetsingscriteria**

De in **.3.1 genoemde omgevingsvergunning wordt slechts verleend, mits:

is aangetoond dat geen archeologische waarden aanwezig zijn; dan wel
is aangetoond dat de archeologische waarden door de werken, geen bouwwerken zijnde,
en/of werkzaamheden niet onevenredig worden geschaad; dan wel
is aangetoond dat de archeologische waarden door de werken, geen bouwwerken zijnde,
en/of werkzaamheden kunnen worden verstoord.

****.3.4 Voorwaarden omgevingsvergunning**

Indien blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en/of werkzaamheden kunnen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning:

de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
de verplichting tot het doen van opgravingen;
de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg.

Artikel ** Waarde - Archeologie 4

****.1 Bestemmingsomschrijving**

De voor 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor:

het behoud van de aldaar in of op de grond aanwezige archeologische waarden.

****.2 Bouwregels**

****.2.1 Omgevingsvergunning voor het bouwen**

Voor bouwwerken waarbij grondroerende werkzaamheden over een oppervlakte groter dan 2.500 m² en dieper dan 0,40 m onder het maaiveld plaatsvinden moet alvorens een omgevingsvergunning voor het bouwen wordt verleend, zijn aangetoond dat:

geen archeologische waarden aanwezig zijn; dan wel
de archeologische waarden door de bouwactiviteiten niet onevenredig worden geschaad;
dan wel
de archeologische waarden door bouwactiviteiten niet kunnen worden verstoord.

****.2.2 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen**

Indien blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning voor het bouwen kunnen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen:

de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
de verplichting tot het doen van opgravingen;
de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg.

****3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden**

****3.1 Vergunningplichtige werken en werkzaamheden**

Voor de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op de gronden van toepassing zijnde bestemmingen een omgevingsvergunning vereist:

het aanbrengen van diepwortelende beplanting of bomen over een groter oppervlak dan 100 m²;
het rooien of vellen van houtopstanden over een groter oppervlak dan 2.500 m²;
de aanleg van verhardingen met een groter oppervlak dan 2.500 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m;
het afgraven, ophogen of egaliseren van gronden met een groter oppervlak dan 2.500 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m ;
het graven, verbreden of dempen van sloten alsmede het aanleggen en intensiveren van drainage over of met een groter oppervlak dan 2.500 m² en op een grotere diepte dan 0,40m;
het in de grond brengen van voorwerpen over een groter oppervlak dan 2.5000 m² op een grotere diepte dan 0,40 m ;
het verrichten van graafwerkzaamheden over een groter oppervlak dan 2.500 m² en dieper dan 0,40 m ;
het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en de daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur over een groter oppervlak dan 2.500 m² en op een grotere diepte dan 0,40 m.

****3.2 Uitzondering**

Het bepaalde in **3.1 is niet van toepassing op werken en werkzaamheden die:

het normale onderhoud, gebruik en beheer betreffen, waaronder begrepen het vervangen van drainagewerken en het sleufloos draineren;
reeds in uitvoering zijn ten tijde van het van kracht worden van het plan;
in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen worden uitgevoerd, mits verricht door een daartoe bevoegde instantie.

****3.3 Toetsingscriteria**

De in **.3.1 genoemde omgevingsvergunning wordt slechts verleend, mits:

is aangetoond dat geen archeologische waarden aanwezig zijn; dan wel
is aangetoond dat de archeologische waarden door de werken, geen bouwwerken zijnde,
en/of werkzaamheden niet onevenredig worden geschaad; dan wel
is aangetoond dat de archeologische waarden door de werken, geen bouwwerken zijnde,
en/of werkzaamheden kunnen worden verstoord.

****.3.4 Voorwaarden omgevingsvergunning**

Indien blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en/of werkzaamheden kunnen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning:

de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
de verplichting tot het doen van opgravingen;
de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg.